Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

ЯМДЕ ЛИЙ

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
Адрес: Йошкар-Ола, Совет урем, „Ямде лий" редакций.

„Москва" самолетын экипажше (шола гыч пурлашке): самолетын командирже Советский Союзын Геройжо В. К. Коккинаки ден самолетын штурманже майор М. Х. Гордиенко йолташ-шамыч.

НЬЮ-ЙОРК

В. Коккинаки ден М. Гордиенко йолташ-шамычлан

Москва—Северный Америка выдающийся перелетым сайын завершитлыме дене тендам шокшын саламлена.

8.000 километрым 22 шагатат 56 минутышто ыштыме тендан перелетда мужественный отважный советский летчик шамыч мировой авиацийын пеш нелэ задачыже-шамычым успешно решитлен кертыт манын ончыктен.

Тендам ӧндалына, тазалыкым желатлена да тендан киддам пеҥгыдын кормыштена.

СССР Правительствын поручитлымыже почеш

В. Молотов, И. Сталин.

МОСКВА, КРЕМЛЬ

Сталин, Молотов, Ворошилов, Калинин, Каганович, Жданов, Андреев, Микоян, Хрущев, Берия, Шверник йолташ-шамычлан

28 апрельыште Гринвич жап дене 4 шагатат 19 минутышто Москва гыч чоҥештен каен, Москва—Скандинавия—Исландия—Гренландия — Лабрадор — Лаврентия залив маршрут дене СССР—Северный Америка перелетым ыштен улына.

Умбакыже чоҥешташ йӧным иметлен, нелэ метеорологический условий-шамычлан кӧра чоҥештымашым йӱдым Мискоу островеш (Нью Бруновик провинций) волен шичме дене чарнаш решитлен улына.

Материальный ужаш пашам отказыде ыштен, горючий иктат пелэ тӱжем километрлан кодын. Сер кромкыш волен шичме годым винт-шамыч да пурла моторный рама локтылалтыныт.

Партийым да Правительствым тыршымаш ден вниманийыштлан благодаритлена.

Коккинаки, Гордиенко.

НЬЮ-ЙОРК, 1 май.

Проверочный испытанийлан сайын ямдылалтына

Иктат начарлан ок сдаватле

Мемнан звена дружный, ваш-ваш полшаш ме кеч кунамат ямде улына.

Кумышо чырыкыште Ерусалимская Нина историй предмет дене плохым налын. Тиде мемнан звеналан пеш намысын чучын. Вет кумышо чырыкыште плохым пытарена, манын отрядной сборышто ме мутым пуэн улына ыле.

Ме ынде Ниналан испытанийлан ямдылалташыже чыланат полшена.

Мый, звенан вожатыйже, испытанийлан ямдылалтмаште молылан примерым ончыктем. СССР Историйым, арифметикым, руш йылмым повторитлен пытаренам.

Кызыт географийым ушештарем. Тиде предмет дене мый отлично тунемынам, чыла тӱрлӧ карта шамычат улыт. Чыла звенаге иктыш погынымеке, ваш-ваш йодыштына, картыште тӱрлӧ верым, зона-шамычым, теҥызым, молымат раш ончыктылына.

22 майыште руш йылме диктант дене мемнан классыште испытаний тӱҥалеш. Диктантым ме чыланат сайын возаш тӱҥалына. Тыгак чыла предмет денат испытанийым сайын сдатлена.

Домрачев Ваня.

Ежовский начальный школа, 1 отряд, 1-ше звенан вожатыйже.

Йошкар-Ола 8№ школын 6-шо классыште тунемше-шамыч географий дене испытанийлан ямдылалтыт. Бурганов Алеша картыште умылтара.

Фото М. Чуршуковын.

20 майым куанен вучена

Лу кече гыч чыла школлаште испытаний тӱҥалеш. Тиде кечым чыланат вучена. Ме, нылымше классыште тунемше-шамыч, испытанийлан шукертак ямдылалташ тӱҥалын улына.

Кызыт школышто урок деч вара испытанийлан виян ямдылалтына. Учительница Надежда Федоровва умылдымо вопрос-шамычлан пеш раш умылтара. Ик манаш, ик минутымат арам огына йомдаре.

Ме Виноградова Валентина дене коктын ваш-ваш полшкален тунемына. Вопросым пуэдена. Кушто огына умло гын, тетрадьлаште возымынам, книгам уэш сайын лудын лектына. Тыге тунеммаш тунемме материальым усвоитлаш чот полша. Теве мыйын ончычын посредственно отметка велэ ыле, кумышо чырыкыште 4 хорошо отметкым нальым. 4-ше классым коктынат хорошо отметка дене тунемын пытарынена.

Мемнан классыште начар тунемшат уло. Виноградова Зоя кумышо чырыкыште русский язык предмет дене начар отметкым налын. Тудо: эй, эше испытанийлан ямдылалтшуаш жап уло, манын шкенжым лыпландарен коштын. Шукерте огыл гына повторитлаш тӱҥалын. Кызыт тудлан отличник-шамыч да учитель кӱрылтде полшат. Кажне тунемшын ик шонымаш: начальный школым хорошо да отлично отметка дене тунемын пытараш да аттестатым налаш.

Виноградова Зоя.

Оршанка район, Крешын начальный школа. 4-ше класс.

Марбумстрой средний школышто тунемше-шамыч русский язык дене испытанийлан ямдылалтыт.

Фото М. Чуршуковын.

Ончык лекташ полшышна

Данилов Сережа дене коктын соревноватлен тунемына. Мом огына умыло гын, ваш-ваш полшена. Тыге тунемме дене начар отметкым пытерен улына.

Нылымше классыште тунемше Романова ден Веденькина Таисия посредственно отметкышт ыле. Ме коктынат нуным ончык лекташ полшышна. Кызыт нуно сайын тунемыт.

Нылымше классым отлично отметка дене тунем пытараш тыршена. Кызыт испытанийлан ямдылалтына.

Л. Бочарова.

Ронго район. Абаснур тӱҥалтыш школа.

СССР Верховный Советын кумышо Сессийжым созыватлыме нерген

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМЫН

УКАЗШЕ

Советский Социалистический Республика-шамыч Союз Верховный Советын кумышо Сессийжым 25 майыште Москва олаш созыватлаш.

СССР Верховный Совет Президиум Председатель—
М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиум Секретарь—
А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1939 ий 5 май.

43

Героический перелетым чаплын шуктымо

ВЛАДИМИР КОККИНАКИ

Аэродромышто канде самолет шога. Пропеллер-шамычше пеш виян пӧрдыт.

Летчикын кабиныштыже—Владимир Коккинаки. Тудо опытный пылышыже дене мотор йӱкым колыштеш. Жап 5—10 минут эрта.

„Чыла порядкыште!"

Коккинаки знакым пуа, моторист-шамыч орава йымачын колодка-шамычым налыт.

Владимир Коккинаки у самолет дене тӱжем гана южыш нӧлталалтын, 50 тӱрлӧ конструкциян машина-шамыч дене чоҥештылын, испытательный полетлан установитлыме правилым эре сайын эскерен. Тудо чоҥештыме деч ончыч машиным эре сайын проверятлен, машинын сай качествыжым палымеке веле чоҥештен.

Владимир Константинович шкенжын пашажым чот йӧрата. Тудо Дальний Восток гычын Москвашке пӧртылмекыже вылымше кечыштыжак заводын летный станцийышкыже миен. Пашазе, инженер-шамыч тудын йыр погынен, перелет нерген каласкалаш йодыныт.

— Мемнан жапна сита,— Владимир Константинович вашмутым пуэн,—Пытартыш гана огыл ужына. А кызыт—чоҥешташ!

И вот тудо машина вуктене. Моторист Василий Семенов моторым колтыш. Коккинаки парашютым сайын тӧрлатыш, ур коваште-шамыч дене ургымо комбинзоным полдыштыш.

Уремыште шокшо. Самолет дене пашам ыштыме моторист ден слесарь-шамыч пӱжалт пытеныт.

Коккинакилан 10—11 тӱжем метр кӱкшытыштӧ чоҥешташ тӱкна, а туштo 35—45 градус наре йӱштӧ.

Чоҥештыш мланде ӱмбалне ямдылалташ кӱлеш, южышто жап огеш лий. Туштo самолетым ончаш кӱлеш.

— Южышто тӱрлыжат лийын кертеш,-ойла Коккинаки,—и летчиклан кеч могай нелэ положений гычат лекташ йӧным муын моштыман. Но мемнан советский конструктор-шамыч, мутлан Сергей Владимирович Ильюшкин, адак советский пашазе-шамыч летчикын тыгай „положений" ынже лий манын чыла ыштат. Мемнан машина-шамыч пеш сай улыт.

Владимир Константинович Северный Америкыш чоҥештaш кок ий ожно ямдылалташ тӱҥалын. Тудо лу гана шкенжым да машиным проверятлен. Владимир Константинович шкенжын Дальний Востокыш чоҥештымыжымат чоҥешташ ямдылалтмылан шотлен.

И вот летчикын шоныммыжо шукталтын. Коккинаки Атлантик ӱмбачын мемнан родивын гордый знамяжым нынгаен.

В. Димитриев.

Коккинаки ден Гордиенко йолташ-шамычын США-ште лиймышт

5 майыште Коккинаки ден Гордиенко йолташ-шамыч Американский правительствын членже-шамыч дек, американский армийын да научный мирын представительышт дек миеныт.

Советский летчик-шамычын миймышт годым, чыла вереат вуным СССР ден США коклаште эн кӱчык воздушный корнын пионержылан шотлен торжественно вашлийыныт. Перелетын утларак важный итогшошамычын значенийже нерген йодмылан Коккинаки тыге каласен: Советский Союз ден США коклаште воздушный корным ыштымаш ынде тичмашын реальный да практический пашалан шотлалтеш. Шуко советский летчик-шамыч советский самолет дене тыгай перелетым тачак ыштен кертыт ыле.

МИХАИЛ ГОРДИЕНКО

Кас велеш пыл вугыдемын, пычкемышалтын. Мардеж тарванен. Йӱр тӱҥалын. Самолет мланде дене ишалтеш. А ӱлнӧ пычкемыш дене петырналтын курык - шамыч киеныт. Но пич - пич пычкемышыште ӓнне курыкла коклаште самолет корным муын.

—Шекланенрак, — пилот пучышто палыме йӱкым колын,—вашке пурла могырышто курык лиеш.

Чынак ик мыняр жап гыч тӱтыра дене пӱтырналтше курык кояш тӱҥалын.

Вара адак тудо йӱкак пилотым шижтарен:

—Вашке курык коклашке лектына.

И вот самолет курык коклаште чоҥешта. Курык-шамыч пычкемыш дене леведалтыныт. Но самолет нуно курыкла кокла гыч моштен чоҥештен да Парижыш толын шуын.

Тудо ийыштак тиде самолет первый советский эскадрилий дене пырля Варшава ден Прагаште лийын.

Чоҥештыме годым пилотым тӱрлӧ опастность-шамыч нерген штурман Михаил Гордиенко предупредитлен да раш корным ончыктен.

Тудо авиацийышке 1929 ийыште каен. Летчик-наблюдатель-шамыч школым тунемын пытарен, Йошкар Армий военно-воздушный вийын Научно испытательный институтын штурманже лийын.

Але мартен Михаил Гордиенколан шуко чоҥештaш логалын. Тудо Арктикыш чоҥештен, Воздушный корабль-шамычым Европа ӱмбачын наңгаен, Москва—Омск—Москва маршрут дене нигужак шичде чоҥештымаште участвоватлен. Михаил Гордиенко Москва —Черное море северный серже — Москва маршрут дене куштылго самолет-шамычын звенаштым чаплын вӱден. Тудак пеш неле условийыште у самолетым испытыватлен, варажым тудо самолетын чапше пӱтынь тӱня мучко шарлен. Тиде — „Родина" самолет лийын.

Теве молан Советский Союзын Геройжо Коккинаки Михаил Гордиенколан шкеденже пырля Арктикыш чоҥештaш предложитлен.

Тиде чоҥештымашлан Гордиенко кужун да тыршен ямдылалтын.

Чоҥештaш ямдылалтме кечылаште Гордиенко шуко жапым штурманский пашалан ойырен. Тудо перелетын корныжым, корнышто нуным могай мардеж вашлийшашым, могай остров шамыч лийшашым сайын тунемын. Шкенжын радиоприбор-шамычшымат тунемын.

Коккинаки Михаил Гордиенком шукертсек пала. Ик гана кутырымо годым тудо, — Гордиенко — тиде „тошто воздушный пире", —манын ойлен. Коккинаки тудлан ӱшана. И ме ужына, Коккинаки йоҥылыш лийын огыл.

Е. Дочкал.

Москва—Америкын Соединенный Штатше-шамыч беспосадочный перелетым организоватлыме шотышто правительственный комиссийын увертармыже

Коккинаки ден Гордиенкон Москва—США маршрут дене 1939 ий 28 апрель 4 шагатат 19 минутышто (московский жап дене) тӱҥалме перелетышт 29 апрельыште 3 шагатат 15 минутышто Северный Америка (Канада) Мискоу островеш пытаралтын.

Самолет тыгай маршрут дене чоҥештен: Москва — Трондгейм (Норвегия)—Рейкьявик (Исландия)—Кап Фарвель (Гренландийын южный мучашыже) — Сев. Америка, тура корно дене 6.516 километрым 22 шагатат 56 минутышто эртыме (самолетын фактический корнежо ятыр утларак ыле—8.000 километр наре, тидыже шагатыште 348 километр лийын).

Чоҥештымаш тиде трассылан характерный улшо усложненный метеорологический обстановкышто эртен. Чоҥештaш тарванен кайме деч ончыч пумо ийгече прогноз, Нью-Йорк район деч посна, оправдатлалтын, тушто, Вашингтонский Ийгече Бюрон увертарымыже почеш, облачностьын умеренный кӱкшытшӧ вучалтын. Корнышто самолет кум циклоным эртен, Гренландия марте ӧрдыж гыч да ваштарешла пуышо мардежым да Гренландия деч Св. Лаврентия залив марте шеҥгечла пуышо мардежым иметлен. Циклонын писын каймыжлан кӧра Нью-Йорк районышто да тудын деч северо-востокыштыла ийгече ятыр начаремын, тушто ӱлыкшӧ да куатле облачность лийын, кудын годым волен шичмаш пеш нелемын.

Кеч кузе гынат Нью-Йорк дек каяш желатлен, экипаж шканже корным героический ыштен каен. 9.000 метр кӱкшытыш лектын, но йӱдын чакеммыже да ийгечын умбакыже начареммыже тудым Св. Лаврентия залив дек пӧртылаш да Мискоу островеш вынужденный посадкым ышташ заставитлен.

Моткоч йӧндымӧ, купан почвыш волен шичме годым самолетышто повреждений лийын, летчик-шамыч гыч иктыже кушталгын сусырген.

Пӱтынь полет жапыште материальный ужаш: самолет, мотор-шамыч, радиостанций да чыла прибор-шамыч пашам отказыде ыштеныт.

Самолетын чоҥештен каймыже жап гыч волен шичмыже марте Московский радиостанций - шамыч тудын дене связьым чарныде кученыт. Кайме корно мучко самолет борт гыч 70 увертарымашым приниматлыме.

Правительственный Комиссий шотла: Советский Союз Герой Коккинаки йолташын да штурман Гордиенко йолташын тыгай условийыште чоҥештымышт выдающийся улеш. Экипаж чоҥештымаште моткоч кугу героизмым да кӱкшӧ мастерством ончыктен.

Комиссий посвак палемда: „Москва" самолетын Мискоу островыш волен шичмыже, шкенжын сложностьшо да шукталтмыже почеш, Удд островыш Чкаловын волен шичмыже деч вара кокымшо героический волен шичмашлан заслуженно шотлалт кертеш.

Нэлме сведений-шамыч почеш, экипаж Нью-Йоркыш 30 апрельыште вучалтеш.

Правительственный Комиссий.

„Москва" самолет Мискоу островыш (Канада) волен шинчын. Тиде остров кугу огыл. Кутышыжо меридиан дене 10 километр наре, лопкытшо ик мыняр километр веле. Тужечын кӱртньӧ корныш 100 километр лиеш.

Первомайский демонстраций Йошкар - Олаште. Снимкыште: пионер-школьник - шамыч колонна. Фото Овечкин ден М. Чуршуковын.

Первомайский парад Красный площадьыште

Первый Май кечын Москваште пеш кугу военный парад лийын. Парад деч ончыч Красный площадьыште Оборона Калык Комиссар Советский Союзын маршалже К. Е. Ворошилов йолташ войскам об'езжатлен, нунын дене здоровитлен. Мемнан чапле боец-шамычым 1 Май пайрем дене саламлен.

Мавзолейын пурла крылоштыжо Сталин, Молотов, Каганович, Калинин, Микоян, Андреев, Шверник, Берия, Маленков, Ярославский да моло йолташ-шамычат лийыныт.

К. Е. Ворошилов йолташ войскам об'езжатлен пытарымеке Мавзолей трибуныш кӱзен, ВКП(б) ЦК ден СССР Правительствын поручениймышт почеш красноармеец, командир, комиссар ден политработник-шамычым, пашазе, колхозник-шамычым да мемнан родинысе чыла шемер шамычым, вес элласе пашазе классын представительже-шамычым саламлен.

Военный парад почеш Красный площадьыш тӱжеман демонстрант - шамыч колонна пурен, первомайский канде каваште воздушный парад тӱҥалын. Тушто 603 тӱрлӧ самолет участвоватлен.

ПӰТЫНЬ КАЛЫК ПАЙРЕМ

Йошкар Ола 1 май кечын эр пожалте. Ола сылне тӱсым чиен: чыла вере лозунг, плакат, вождь-шамычын портретышт, флаг-шамыч койыт. 9 шагатлан колонна-шамыч ятыр уремлаште кояш тӱҥальыч. Нуно Марий республика столицын Юбилейный площадьышкыже каят, мурышт уремлам шергылтарат.

11 шагат. Олан Юбилейный площадьышкыже 10 тӱжем утла еҥ погынен. Йошкар-Оласе шемер-шамычын первомайский митингыштым ВКП(б) горком секретарь Тукманов йолташ почеш.

Выступатлыше- шамычым икте почеш весе ваштал-тат. Марийский АССР Правительство лӱм дене Кавалеров йолташ, ВКП(б) Обком лӱм дене Кушнарев йолташ, молат выступатлат.

Трибун гыч оласе школьник-шамыч лӱм дене выступатлыше Зоя Васянинан йонгыдо да куаныше йӱкшӧ шергылтеш.

— „Отлично, йоча-шамыч!"манын Сталин каласыже—вот ме партий ден правительствын заботыштлан кузе тунемаш тӱҥалына,—тудо ойла.

Чыланат рӱжге совым кырат, оркестр „Интернационалым" шокта.

Зоям Йошкар-Оласе пионер-шамыч лӱм дене выступатлыше Муза Коваленко ваштална. Тудо оласе

1 майский митингыште оласе школьник-шамыч лӱм дене пионерка Васянина Зоя саламла. Фото Овечкинын.

школьник да пионер-шамыч лӱм дене ВКП(б) Областной комитетлан пеледыш букетым пуа да стройышто шогышо пионер-шамычлан кычкыралеш: „Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лийза!" Пионер-шамыч салютым пуэн рӱжге каласат: „Эре ямде улына!" Вараже ВКП(б) Обком секретарь Кушнарев йолташ букетым налын, пионер ден школьчик-шамычлан отличнo тунемашышт желатла.

Митинг пытен. Вот демонстраций тӱҥалеш. Эн первый военизированный еҥ-шамыч каят, нунын почеш учлет, мотоциклист, велосипедист-шамыч, физкультурник-шамычын колоннышт каят. Нуно деч вара пионер, тунемше, авиамоделист, студент-шамыч, оласе моло шемер-шамыч „ура" кычкырен эртат.

Демонстрант - шамычын колоннышт Советский урем мучко эртат, нунын мурышт уремлам шергылтара.

Кастене Йошкар-Олаште парашютный вышка гыч тӧрыштылмаш лие. Маргостеатрыште концерт лийын, „Рекорд" кинотеатрыште у кинофильм—„Щорс" ончыкталтын.

Йыв. Федотов.

1 май пайрем демонстраций Йошкар - Олаште. Снимкыште: мотоциклист - физкультурница-шамыч трибун воктен эртен каят. Фото Овечкинын.

Костер лие

Мемнан школышто Май пайрем лӱмеш пионерский костер лийын.

Ончычак школ директор Грязин мыланна Май пайремым ожно кузе эртарыме нерген кутырен пуыш. Вара физкультурный выступлений лие.

Паймаков Клим.

Кугу-Шокшем НСШ, Шернур район.

Б. В. СТЕРЛИГОВ

Полковник-орденоносец

ЛУ ИИ ОНЧЫЧ

Москва гыч Америкыш первый чоҥештымаш

Шукерте огыл мемнан авиаций у сеҥымашым ыштен. Тыгай годым Москва гыч Америк Соединенный Штат - шамычыш мемнан первый чоҥештымашна шарналтеш. Тиде лу ий ончыч ыле. Мый тунамсе чоҥештымаште навигатор-радист лийынам.

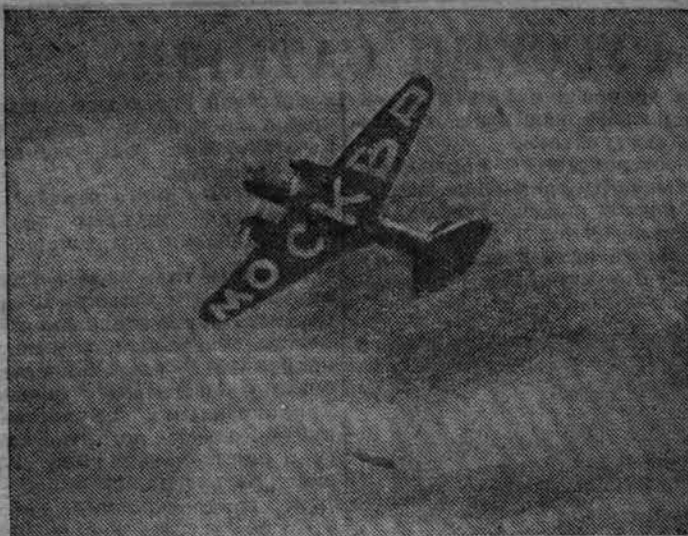
1929 ий 23 августышто кок моторан „Страна Советов" самолет московский аэродром гыч вӧлталтмек восток велыш чоҥештен каен. Самолетышто мый дечем посна командир Шестаков, летчик Болотов да бортмеханик Фуфаев йолташ - шамыч лийыныт. Ме Москва—Омск—Красноярск—Чита—Хабаровск—Николаевск - на - Амуре—Петропавловск-на - Камчатке—Атту остров—Уналашка Сьюард (Аляска) остров—Ситке—Сиэттль — Сан-Франциско — Денвер—Чикаго — Нью-Йорк маршрут дене чоҥештен улына.

Чылаже 20 тӱжем километр утла чоҥештыме. Тиде маршрут тунам эн кӱчыклан шотлалтын.

Мемнан самолет оравам шасси дене нигуш шичдегыж 2.000 километрым чоҥештен. А морской шасси дене 1.500 километрым вел кайме. Тунам германский нагыр мотор-шамыч лийыныт. Садланак вет мыланна посадкым чӱчкыдын ыштыш логалын. Корнышто моторым кок гана вашталтыме, адакшым нуным кажне чоҥештымашым ыштыме деч вара ачалаш логалын. Охотский море, Берингово пролив да Тихий океан гоч эртен кайме годым шассим вашталтыме. Тыге сухопутный самолетым—морскойыш, адак мӧҥгешла сухопутный самолетыш савыраш логалын.

Чылаже 70 сутка чоҥештен улына. Корнышто 20 вере посадкым ыштыме. 36 сутка—шасси да моторшамычым вашталтылаш каен. Самолет 141 часат 32 минут чоҥештен. Тудын скоростьшо кугу огыл ыле. Чӱчкыдын посадкым ыштыме дене шуко шерге жап йомын. Кыдал шот дене суткаште 286 километрым чоҥештыме. Тиде—Коккинаки ден Гордиенкон 1 час жапыште чоҥештымышт дечат шуко шагал. А тунам мемнан чоҥештымашна кугу событийлан шотлалтын.

Тунам мемнан самолетын радиостанцийже тӱжем километр радиус тора гыч вел йӱкым кучен кертын. Тудыжымат сай ийгечыште гына кучымо. А ынде Коккинаки йолташын чаплын оборудоватлыме бортовый радиостанцийже дене, тангастарыза! Тудын радиостанцийже гыч ойлымым Америк Соединенный Штат-шамыч гыч Москваште колышташ лиеш.

„Москва" самолет чоҥештымаште

Тудо жапыште радиопеленгацийлан мемнан окса нигунарат лийын огыл. А „Москва" самолетышто эн сай радиокомпасым установитлыме.

Тиде годым советский летчик-шамыч пеш чапле перелетым ыштеныт. Нуно неле условийыште Атлантик гыч эртен каен, американский материкыш шумеш 22 часат 56 минут жапыште чоҥештеныт. Тыжечын пале: лу ийыште мемнан социалистический родина, тудын замечательный еҥже-шамыч да техника пеш шуко ончык каевыт.

(„Пионерская правда" гыч).

44

Сельский школласе поснак отличатлалтше учитель-шамычым наградитлымаш

Школьный обучений пашаште, сельский школлаште йоча-шамычым советски воспитатлымаште выдающийся успех верч, учебный пашам отлично шындыме да ялысе общественный илышыште активнын участвоватлыме верч СССР Верховный Совет Президиумын указше почеш сельский школласе поснак отличатлалтше 4331 учительым ССР Союз орден да медаль-шамыч дене наградитлыме.

Ленин орден дене 408 енгым, „Трудовое Красное знамя" орден дене 809 енгым, „Знак почета" орден дене 933 енгым, За трудовую доблесть" медаль дене 974 енгым, да „За трудовое отличие" медаль дене 1207 енгым наградитлыме.

ХРОНИКА

СССР Верховный Совет президиум СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председатель Вячеслав Михайлович Молотов йолташым совместительство дене СССР Иностранный Паша Калык Комиссарлан назначитлен.

* * *

СССР Верховный Совет Президиум Кузнецов Николай Герасимович йолташым СССР Военно-Морской Флот Калык Комиссарлан назначитлен.

* * *

СССР Верховный Совет Президиум М. М. Литвинов йолташым шке йодмыжо почеш Иностранный Паша Калык Комиссар обязанность гыч утарен.

* * *

СССР Верховный Совет Президиум Фриновский М.П. йолташым СССР Военно-Морской ФлотКалык Комиссар обязанность гыч утарен.

1 майский демонстраций Йошкар-олаште. Воктене: митингыште пионерка Муза Коваленко ВКП(б) Областной комитетлан пионер ден школьник-шамыч лўм дене пеледыш букетым вручитла.

Коккинаки

„Богатырь гай тале
Шулдыранге эрге
Луйык чонештале,
Мўндыр мўндыр верыш:
Шем пыл воштак эртыш,
Эртыш тенгыз гочын.
Юж гыч шўртньо корным
Угыч чаплым почын"...
Тыгеракын ожно
Кувавай ойлалын
Да чалемше вуйжым
Эркын нийлталын.
„Богатырь гай тале
Шўм элемын эргыж
Луйык чонештале,
Йöсым тудо сенгыш:
Шем пыл воштак эртыш,
Эртыш тенгыз гочын.
Юж гыч шўртньо корным
ВоштНью-Йоркыш почын"...
Тыгеракын кызыт
Мые муралтальым,
Коккинаки тангым
Шокшын саламлальым.

ИЗИР ЭВАН.

Сотнур средний школын 9-ше классыште отлично тунемше Долгов Миклай. Общественный пашам сайын ышта. „Ямде лий" газетын активный деткоржо.

Всемирный выставка почылтын

30 апрельыште Нью-Йорк жап дене 2 часыште Всемирный выставка США-н президентше — Рузвельтын выступленийже дене почылтын.

Йошкар-Ола „Динамо" спортивный обществын юношеский командыже. Тиде команда 6 майыште лийше смешанный эстафетыште первый верым налын. Снимкыште: первый рядыште (шола гыч пурлашке) Петухова, Попова, Шитухин (инструктор), Нечаева, Логинова. Кокымшо рядыште—Злобин, Малышев, Рожнов да Никулин.

Фото М. Чуршуковын.

Первомайский демонстраций— вес эллаште

1 май кечын Лондонышто кугу йўр ыле гынат, тўжем дене печатник, докер, машиностроитель ден деревообделочник-шамыч демонстрацийыш лектыныт.

Нью-Йоркышто 100 тўжем наре пашазе-шамыч демонстрацийыште участвоватленыт.

Парижыште лу тўжем дене шемер демонстрацийыш лектыныт. Францийын шуко угольный районлаштыже горвяк-шамыч пашам ыштымым чарненыт.

Рубэште трамвайщик-шамыч, Дюнкертыште металлист ден литейщик-шамыч пашам ыштен огытыл.

Марсельыште 20.000 енг демонстрацийыште участвоватленыт.

„Артекыш"!

Крымский автономный республикысе „Артек" пионерский лагерь элыштына ик эн сай лагерьлан шотлалтеш.

8 майыште всесоюзный „Артек" пионерский лагерыш мемнан республика гыч адак куд пионер-отличник-шамыч кайышт.

Теве Васянина Зоя. Тудо Йошкар-Оласе 6-шо номеран школышто тунемеш.

„Артекыш" кайше моло пионер-шамычат Васянина Зоя гаяк, школышто отличник, сай общественник улыт.

Теве нуно: **Устков Толя**, Мари-Турек средний школын 4-ше классыштыже тунемеш; **Петрова Маня**, Звениговский средний школышто, 6-шо классыште тунемеш; **Смирнов Степан**, Юринский неполный средний школын 6-шо классыштыже тунемеш; **Гришенкова Инна**, Морко средний школышто, 5-ше классыште тунемеш; **Вершинина Таисия** Кузнецовский средний школышто Йошкар-Ола район, 5-ше классыште тунемеш.

Могай ола?

Дальний Востокысо ик олан лўм ончылан ик буквам ешармек музыкальный инструмент лиеш. Могай ола?

Волков Иван.
Сотнур средний школа.

Могай животный?

Могай государствын мучаш кок букважым шуэт гын, млекопитающий животный лиеш.

Яковлев Гриша
Шиньша средний школа,
Морко район.

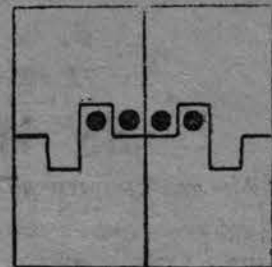
ОТВЕТ-ШАМЫЧ

(22 апрельысе „Ямде лий"-ым ончо)

Олман корзинка: Корзинкыште 81 олма улмаш. Алик 35 олмам, Володя 26 олмам, Миша 20 олмам налыныт.

Чын ответым колтеныт: Н. Якимов (Ронгго район, Колокудо начальный школа), Савельева Нина (Шернур район, Токтамыж НСШ).

Пайлыза: Тиде фигурым ныл ик гай тöр ужашлан тыге пайлыман.

Калык тушто: час.

(26 апрельысе „Ямде лий"-ымончо)

Могай ий: 1961 ий.

Кум олма: Ачаже, эргыже, уныкаже пайленыт.

Кок маска: Кок маска [ваш] шогымышт годымат иктыже югышко, весыже северышкыла ончат. Тыге нуно вуйыштым савыралде икте весыштым ужын кертыт.

Чын ответым Емельянов Аркадий, Федоров Гаврил (Морко район, Шор-унчо ял) колтеныт.

СС: Кокс.

ВЕЛИКИЙ РУССКИЙ САТИРИК

Великий русский сатирик Михаил Евграфович Салтыков-Щедрин 1826 ий 15 январьыште Тверский губернийысе помещик ешеш шочын.

Тудо изиж годсек помещик-шамычын бесчеловечный, дикий улмыштым, кресаньык-шамычым тўрлö семын орландарымыштым ужын шоген. Садланак писательын изиж годсекак енг орландарыше, мыскылыше-шамыч ваштареш протестше кушкын.

Рвезыже годым Салтыковым духовный академийыште тунемше акаже Надежда Евграфовна туныктен.

10 ияш Салтыковым Московский дворянский институтыш пуат, а кок ий гыч отлично тунеммыжлан Царскосельский лицейыш кусареныт. Тушто А. С. Пушкинат воспитыватлалтын.

Лицей кугу чиновник-шамычым ямдылен, а чиновник верым Салтыков пагален огыл. Тудо литературым пеш йöратен. Великий русский критик, революционер-демократ Белинскийын статьяжым йöратен лудын.

Рвезе Салтыков-Щедрин первый „Противоречия" „Запутанное дело" литературный произведенийлаштыже шкежын революционный идейжым ончыктен. Тиддеч вара кугыжан правительство тудым преследоватлаш тўналын. 22 ияш писательым арестоватлымек Вяткыш колтат. Салтыков-Щедрин 8 ий нарe ссылкыште илен.

Салтыков-Щедрин писатель веле огыл, но кугу политический деятель улмаш. Тудо шкенжын произведенийыштыже самодержавий ваштареш пенгыдын выступатлен.

Петербургыш пöртылмек, Салтыков-Щедрин адак литератур пашаш пижеш. Тушто „Губернские очерки" лўман замечательный произведенийым воза. Тушто чиновник, купеч,—

САЛТЫКОВ-ЩЕДРИН

помещик - шамычын жадный, жестокий, вўр йўшö улмыштым воштылеш да разоблачитла.

Салтыков - Щедрин самодержавий ваштареш уло вийже дене кучедалеш. „История одного города", „Господа Головлевы", „Пошехонская старина", моло произведенийлаштыже крепостной Российысе хищный, предательский, купецкий эксплоататорский тип - шамычым раш ончыктен.

„История одного города" политический сатирын эн сай образецшылан шотлалтеш.

Писатель тиде олалан Глупов лўмым пуа. Салтыков-Щедрин глуповский градоначальник-шамычын тупоумный улмыштым, насилийым, взяточничествым, озаланымашыштым ончыкта. Градоначальник Брудастыйын вуйжо олмеш органчик велэ, тудо кок шомакым гына „Разорю!" „Не потерплю!" ойлен кертын. Градоначальник Негодяевын йол копаже шенгел велыш улмаш, садлан тудо кушко гына каяш тöчен гын, ончыко огыл, а шенгекыла каен...

Салтыков-Щедрин шке произведенийыштыже кугыжан Россий жапысе царский чиновник, „общественный деятель-шамычын" типыштым пеш чын да раш сўретлен ончыктен. Садлан В. И. Ленин большевистский партийын, революцийын да калыкын тушманышт ваштареш кучедалмаште великий писательын острый шомакше дене пользоватлен. Ленин ден Сталин Иудушкан лўмжö дене троцкист ден бухаринский контрреволюционный изверг-шамычым шуко гана клеймитленыт. Иудушка Головлев—тиде шояк, шакше предательствын тўсыжö.

Салтыков-Щедрин 1889 ий 10 майыште колен.

М. А.

Отв. редактор— И. М. МУЗУРОВ.

Упол. Марглавлита № А—317.

Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.